

Betänkandet ”Posttjänst för hela slanten (SOU 2023:4)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och får lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

- TU tillstyrker förslaget om att tidningar och tidskrifter ska ingå i den samhällsomfattande posttjänsten, om än att förslaget mest är av symbolisk karaktär.
- TU avstyrker förslaget om tre dagars befordringstid i brevnätet och förordar att regeringen omgående låter utreda en lösning med en upphandling för att säkerställa varjedagsutdelning på det sätt som skett i Norge.
- TU avstyrker förslagen om en ändrad brevdefinition och om statsstöd till PostNord.

Tidningar och tidskrifter ingår i den samhällsomfattande posttjänsten

I betänkandet föreslås att postlagen (1 kap. 2 §) kompletteras på så sätt att det uttryckligen framgår att ”dagstidningar, tidskrifter, kataloger och andra adresserade försändelser som i samtliga fall väger högst 2 kg”, omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten.

TU tillstyrker förslaget. Även om det mest tjänar som ett klarläggande så är det en viktig markering. Säkerställandet av distributionen av nyhetstidningar till medborgarna, oavsett geografisk hemvist, är en grundläggande del av samhällsuppdraget.

TU konstaterar dock samtidigt att förslaget mest är av symbolisk karaktär eftersom den postala tidningsdistributionen genom den sk varannandagsdistributionen redan tidigare har underminerats och genom andra förslag från utredningen (se nedan) riskerar att närmast omintetgöras.

Tre dagars befordringstid?

I betänkandet föreslås att befordringstiden i postförordningen (§ 6) för brev utökas från två till tre dagar. Som motiv anføres besparingsmöjligheter som avskaffande av det s k "riksflyget", minskat antal brevterminaler och effektivare sorteringsarbete.

En konsekvens av förslaget blir dock att befordringstiden även för andra försändelser i brevnätet än brev, t ex dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter, utvidgas på motsvarande sätt.

Även om PostNord till utredningen uppgett att en utvidgning till tre dagars befordringstid inte omedelbart innebär en övergång till utdelning var tredje dag, så är det uppenbart att öppningen för detta kan skönjas i förlängningen. PostNord uppger själva (s 447) att redan år 2025 kommer hälften av breven som postas att delas ut inom två dagar och hälften inom tre dagar, liksom (s 468-470) att dagstidningar och gratistidningar efter några år skulle komma att delas ut ytterligare en dag senare än med den nuvarande varannandagsutdelningen.

TU noterar även de kalkyler PostNord redovisat (s 447) med en befordringstid på fyra respektive fem dagar.

Den nuvarande postdistribuerade varannandagsutdelningen har medfört betydande kvalitetsförsämringar och uppsagda prenumerationer från abonnenter som fått sin dagstidning distribuerad av PostNord både en och flera dagar efter utgivningsdagen. Den prissättning PostNord erbjudit för fortsatt varjedagsutdelning i den s k "tunna slingan" har inte varit ekonomiskt möjlig för tidningsföretagen och tjänsten är därtill svårhanterad genom tekniska krav (unik streckkod m m) som inte tidningsföretag och tryckerier kan möta.

Som TU redovisat för utredningen (s 468-469) skulle ovanpå detta en utökad befordringstid till tre dagar innebära sådana kvalitetsförsämringar att PostNords tjänst i framtiden inte kommer att vara användbar för dagstidningarna i områden där tidningen inte delas ut med tidningsbud. PostNord synes dela den uppfattningen (s 475).

Mot den bakgrunden avstyrker TU förslaget.

Som utredningen konstaterar är distributionen av dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter viktig från demokratisynpunkt och svårigheterna att inom rimlig tid distribuera nyhetstidningar störst där alternativa möjligheter att ta del av dem är begränsade. TU noterar att utredningen i det sammanhanget (s 475-476) uttalar sig till förmån för att ett särskilt tidningsstöd bör övervägas utanför den samhällsomfattande posttjänsten. Utredningen syftar

här på den lösning med en upphandling som införts i Norge. Utredningen menar dock att ett konkret sådant förslag inte ligger inom dess uppdrag att utreda och ta fram.

TU beklagar att utredningen inte närmare övervägt detta och förordar att regeringen omgående låter utreda en sådan lösning.

I samband med detta måste också övervägas hur det nyligen införda s k "varannandagsstödet" tills vidare kan förstärkas och förenklas samt ekonomiskt möjliggöra varjedagsutdelning på andra sätt än genom PostNord. Även andra, åtgärder, som ett utvidgat distributionsstöd, bör här övervägas.

En ändrad brevdefinition och statligt stöd till PostNord?

I betänkandet föreslås en ändring av definitionen av brev i postlagen. Den nuvarande lydelsen:

- "en adresserad försändelse *som är innesluten* i kuvert eller annat omslag och som väger högst 2 kg samt vykort, *brevkort* och liknande försändelser"

föreslås bli ersatt med:

- "en adresserad försändelse *med* kuvert eller annat omslag, *som befordras genom en tjänst avsedd för skriftliga meddelanden* och som väger högst 2 kg samt vykort och liknande försändelser".

Förändringen kan tyckas marginell, men orden "*för skriftliga meddelanden*" är här av central betydelse. I praktiken innebär det att paket - (s k "varubrev" eller "paketbrev", i det fortsatta kallade "varubrev") - upp till 2 kg lyfts ut från brevdefinitionen i postlagen, trots att de fortsatt kan levereras som brev, d v s i det rikstäckande brevnätet, och med de effektivitetsmässiga och ekonomiska fördelar det innebär.

TU vill här understryka att paketmarknaden är en viktig del i distributionsföretagens affär och i praktiken en förutsättning för att kunna upprätthålla en så långtgående tidningsdistribution som möjligt.

"Varubreven" är emellertid också en särskilt lönsam produkt för PostNord i brevnätet. En effekt av att flytta ut varubreven från brevdefinitionen (även om de i praktiken fortfarande levereras inom brevtjänsten) blir därmed att brevtjänsten kan antas visa ett sämre resultat.

Det hindrar inte att brevtjänsten alltjämt synes vara en god affär, men på detta sätt alltså kan ett sämre resultat uppvisas.

Utredningen föreslår likafullt (s 566) ett statligt stöd för brevdelen av den samhällsomfattande posttjänsten, vilket i praktiken kommer att tilldelas PostNord. Det inte bara öppnar för en korsfinansiering av brev- och paket tjänsterna utan också för en snedvridning av konkurrensen på paketmarknaden för varubrev gentemot övriga, privata, postoperatörer. Någon närmare utredning av hur konkurrensen påverkas lämnar inte utredningen.

Enligt TU:s mening är underlaget för utredningens förslag här svåröverblickbart och otillräckligt. Det synes i allt väsentligt bygga på uppgifter från PostNord, men dessa uppgifter är enligt utredningen (s 496) ”affärshemligheter och kan inte redovisas i detta betänkande”.

TU finner detta ytterst anmärkningsvärt. Underlaget för utredningens förslag är alltså hämtat från den helt dominerande aktören på marknaden, men hemlighålls för utomstående.

Som underlag för ett lagstiftningsförslag finner TU detta helt otillräckligt. Konkurrensfrågan måste övergripande utredas och TU avstyrker därför såväl förslaget om en ändrad brevdefinition som om ett eventuellt statsstöd.

TU förordar att frågan om ett eventuellt finansieringsbehov görs till föremål för en ny, förutsättningslös, och oberoende omprövning. Ett absolut förutsättning måste där vara att underlaget från PostNord redovisas öppet.

Stockholm den 2 juni 2023

Johan Taubert

Per Hultengård

VD

Jurist